AD-01 · Bài 3

Đưa tư duy thiết kế vào sai chỗ thì hỏng theo bốn kiểu nào

Lớp Gắn tư duy thiết kế vào quy trình phát triển sản phẩm

m.school by MES LAB

Học xong bài này bạn sẽ

- gọi tên được bốn kiểu đưa tư duy thiết kế vào sai chỗ trong một dự án phát triển sản phẩm.
- Chỉ ra được dấu hiệu sớm của từng kiểu trong một dự án đang chạy, trước khi hậu quả lộ ra.
- Nói được hậu quả của mỗi kiểu rơi vào ai, và việc cần làm để đặt cách nghĩ này về đúng chỗ.

1 · Kiểu thứ nhất là đưa vào quá muộn, khi thiết kế đã chốt và tiền đã chi

- Đội làm sản phẩm theo cách cũ cho tới khi bản vẽ đã chốt, khuôn hoặc đồ gá đã đặt.
- Lớp Nghề phát triển sản phẩm gồm những việc gì, mã SP-01, ở bài 2 đã nói càng đi về sau thì mỗi lần sửa càng đắt.
- Vì sao người ta vẫn đưa vào muộn?
- Một bối cảnh hay gặp ở Việt Nam, dựng ra để minh hoạ, không lấy từ xưởng nào: một xưởng đồ gỗ nội thất làm một mẫu ghế ăn mới.
- Dấu hiệu sớm của kiểu này: kế hoạch có ghi lần thử với người dùng, nhưng lần thử đầu tiên rơi vào sau ngày đặt khuôn hoặc ngày xẻ vật liệu.

2 · Kiểu thứ hai là để một nhóm làm phần hiểu người dùng rồi giao hồ sơ cho nhóm khác

- Ở kiểu này, cách nghĩ được đưa vào đúng chặng, nhưng chỉ ở một nhóm.
- Bộ hồ sơ có thể làm rất tốt, đúng như bài 2 dặn, mà vẫn không ghi lại được hết mọi điều.
- Vì sao người ta chia như vậy?
- Hậu quả rơi vào người dùng cuối, nhưng lộ ra muộn.
- Dấu hiệu sớm: hỏi người phụ trách kỹ thuật của dự án đã gặp bao nhiêu người dùng thật.

3 · Kiểu thứ ba là làm rẻ để học ở chỗ cần làm kỹ để chốt

- Bài 1 đã chia hai cách làm bản mẫu và đem đi thử: làm rẻ để học, và làm kỹ để chốt.
- Lần thử làm rẻ để học có những giới hạn mà người làm biết rõ: ít người, thường là người quen hoặc nhân viên công ty, điều kiện dễ hơn ngoài đời, và mẫu chưa phải bản cuối.
- Kiểu này nguy nhất với hàng có yêu cầu an toàn: thiết bị có điện, có nhiệt, có áp lực, đồ dùng cho trẻ nhỏ, thiết bị dùng trong khám chữa bệnh.
- Vì lần thử nhỏ cho kết quả đẹp rất sớm, và kết quả đẹp làm đội tin mình đã biết.
- Hậu quả rơi vào người dùng cuối, rồi vào người ký cho sản phẩm ra thị trường.
- Dấu hiệu sớm: hồ sơ của chặng kiểm chứng chỉ có những lần thử với người trong công ty.

4 · Kiểu thứ tư là làm đủ tên năm nhịp mà không nhịp nào đổi được quyết định nào

- Kiểu này khó nhận ra nhất, vì trên giấy mọi thứ đều đủ.
- Lớp Tư duy thiết kế là gì, hiểu cho đúng trước khi dùng, mã DM-01, ở bài 2 đã đưa một phép kiểm...
- Sách Phát triển sản phẩm hướng thị trường nêu hai dạng hay gặp của kiểu này.
- Vì công ty thường đo việc dùng cách nghĩ mới bằng số buổi đã tổ chức.
- Hậu quả rơi vào công ty và vào chính cách nghĩ này.
- Cách sửa là ghi lại, ở cuối mỗi nhịp, điều đã đổi nhờ nhịp ấy.

Bảng tổng hợp

Bảng tổng hợp bốn kiểu đặt sai chỗ

Kiểu	Dấu hiệu sớm	Hậu quả rơi vào ai	Cách sửa
Đưa vào quá muộn	lần thử đầu tiên với người dùng rơi vào sau ngày đặt khuôn hoặc ngày xẻ vật liệu	công ty phải sửa rất đắt, hoặc người dùng phải chịu chỗ đã biết là chưa ổn	dời ít nhất một lần thử làm rẻ để học lên trước mốc chốt thiết kế
Một nhóm hiểu người dùng rồi giao hồ sơ cho nhóm khác	người phụ trách kỹ thuật chưa gặp người dùng thật nào	người dùng cuối, qua nhiều chọn lựa nhỏ mà hồ sơ không nói tới	ít nhất một người của nhóm kỹ thuật đi quan sát và dự các lần thử

Bảng tổng hợp

Bảng tổng hợp bốn kiểu đặt sai chỗ tiếp

Kiểu	Dấu hiệu sớm	Hậu quả rơi vào ai	Cách sửa
Làm rẻ để học ở chỗ cần làm kỹ để chốt	hồ sơ kiểm chứng chỉ có lần thử với người trong công ty	người dùng cuối, rồi người ký cho sản phẩm ra thị trường	lần thử để chốt dùng mẫu gần bản cuối, người dùng thật, điều kiện gần ngoài đời
Làm đủ tên năm nhịp mà không đổi được gì	không kể được quyết định nào đã đổi nhờ một nhịp	công ty tốn công, và cách nghĩ này bị kết luận là vô ích	cuối mỗi nhịp ghi điều đã đổi, hoặc ghi rõ là không có

Phần giá trị nhất của bài

Chỗ người ta hay làm sai

- **Đổ lỗi cho tư duy thiết kế khi lỗi nằm ở chỗ đặt nó**

  Cách tránh là trước khi kết luận, soát dự án theo bốn dấu hiệu trong bảng tổng hợp.

- **Chữa kiểu thứ nhất bằng cách dồn hết sang đầu dự án rồi bỏ hẳn ở ba chặng sau**

  Cách tránh là giữ ba chỗ mà bài 1 mục 4 đã nêu, nhất là lần thử với người dùng thật ở chặng kiểm chứng.

- **Tưởng đội càng có nhiều buổi nghĩ ý thì càng đang làm đúng cách nghĩ này**

  Cách tránh là thay câu hỏi đã làm bao nhiêu buổi bằng câu hỏi đã đổi được quyết định nào.

Ví dụ để khái niệm sáng ra

Ví dụ minh hoạ

- Văn bản ra năm 2016, sửa gần nhất năm 2026, và tách hai loại thử.
- Văn bản ghi: nếu không đánh giá trong lúc thiết kế mà tới phép thử cuối mới thấy lỗi thiết kế, thì phép thử cuối thành ra một lần đánh giá trong lúc thiết kế.
- Nhìn theo bài này: câu đó tả đúng kiểu đưa vào quá muộn, còn cách tách hai loại thử là cách tránh kiểu thứ ba.

Ví dụ dưới đây là văn bản hướng dẫn công khai của Cơ quan Quản lý Thực phẩm và Dược phẩm Hoa Kỳ, tra được bằng tên «Applying Human Factors and Usability Engineering to Medical Devices».

Bài tập tự chấm

Thử nhìn lại việc của mình

- [ ] Chọn một dự án sản phẩm đang chạy hoặc vừa xong ở công ty bạn.
- [ ] Trả lời bốn câu, mỗi câu kèm một bằng chứng tìm được trong hồ sơ, không trả lời theo trí nhớ.
- [ ] Một, lần thử đầu tiên với người dùng diễn ra ngày nào, và ngày đặt khuôn hoặc xẻ vật liệu là ngày nào.
- [ ] Hai, người phụ trách kỹ thuật đã gặp bao nhiêu người dùng thật.
- [ ] Ba, ở chặng kiểm chứng, người thử là ai.

Cách tự chấm và lời giải mẫu nằm trong bài trên trang web.

m.school

Đọc trọn bài và làm bài tập tại

mschool.meslab.org/lop/AD-01/bai-03.html

m.school by MES LAB · học không mất phí, không cần đăng nhập